

BAZARUL – O MICROESTETICĂ

Așa cum ne-a obișnuit, Doina Ioanid* este o rafinată culegătoare de impresii, amintiri, experiențe, expresii. Bazarul său nu are însă caracterul eteroclit al oricărui bazar, ci reprezintă metonimic și metaforic depozitarul selectiv și electiv al existenței cotidiene și rememorate, banale și revelatoare, notate frugal și decantate în laboratorul creației sale de orfevrier în arta poemului în proză. De la impresie la improvizație și de la asocieri imaginative la compoziții elaborate nu este decât un pas, de virtuozitate artistică, însă. Nu oricine poate să execute asemenea plimbare cosmopolită printre tablouri urbane europene sau autohtone ori printre amintiri și tablouri intime, familiale sau amicale cu o asemenea dexteritate a scrisului frumos în simplitatea și concretețea sa.

Doina Ioanid stăpânește arta combinării de stări și de reflecții, arta meșteșugirii aparent simple și spontane a imaginilor, arta rafinementului nostalgic în care orice experiență se sublimază, se estetizează uneori surprinzător de candid: „Lângă fereastra cu perdea dinspre verandă stătea mereu o găleată cu apă. Ar fi putut sta în altă parte, dar se pare că locul ei era acolo, lângă fereastra cu perdea, ca să prindă lumina în ochiul ei” (p. 14).

Volumul se construiește prin tema cu variațiuni a experiențelor călătorei, care descoperă și se descoperă în topografia inedite, dar și familiare, descrise prin rătăcirea pe „străzi cântătoare” la Amsterdam sau Bruxelles, prin piețe și piațete animate sau mai liniștite, prin verande luminoase sau camere obscure. Fascinația luminii, a filtrării acesteia prin melancolice spații de trecere, prin suprafețe limpezi, ferestre, „un glasvand cu ceai verde”, se transferă la niveluri care caută profunzimea emoției, reflexivitatea evocatorie. De la o manifestare phanopoeică, poemul devine melopoeie, ca și când Doina Ioanid subscrie dezideratelor moderniste ale lui Pound, care sublinia: „Muzica putrezește când ajunge *prea departe* de dans. Poezia se atrofiază când ajunge *prea departe* de muzică. Există trei feluri de *melo-poeia*, adică vers făcut să cânte, să recite sau să intoneze, și să vorbească. Cu cât îmbătrânești, cu atât crezi mai mult în primul”¹. Ori Doina Ioanid aduce prospețimea prozaică, a vorbirii, a unei narativități care uneori se suspendă în joacă, în copilărie, în visare: „Și deseori, cerul zărit prin ochiurile de geam ale ferestrelor mele este de un albastru senin cu alb. Ca o față de masă albastră în carouri albe, ca

un vitraliu-carelaj alb-albastru. De la ochiurile mele de geam, pot să urmăresc cerul ca dintr-un turn de aeroport, pot să urmăresc avioanele. Și sînt multe avioane care trec. Uneori sînt triunghiuri luminoase ce vin și se pun la urechile mele, pe ceafa mea. Și apoi, clinchetesc ca într-o orchestra” (p. 41).

Recurența temei ferestrelor aduce tonalități diferite, dincolo de cele calde și recuperatoare, găsim sonuri stranii și uneori ambigue, periclitând micro-armoniile imaginarii prin viziuni expuse sau induse, oferite privirii ori imaginației, până la cinetica dezgustului ocultat, refulat: „Ferestrele mici de pe dosul unei case ca niște pătrate luminate în zilele de iarnă. Întotdeauna mi-au plăcut ferestrele astea mici, pe care mă uitam ca printr-un ocean la ceilalți, fiindcă dădeau spre alte curți. Stăteam cocoțată pe un taburet și mă uitam la ei. Și în fiecare zi aveam câte un filmuleț. Uneori era cam plictisitor, cu roboteală, dar alteori era mai animat, cu întâlniri de rudenii, cu chiuituri sau înjurături. Și într-o bună zi, nu știu cum s-a întîmplat, gemulețul de la cămară s-a întunecat. Se încăpățîna să rămîna cenușiu. Un cenușiu sleios de mă lua cu leșin” (p.15).

Experiența călătoriilor face ca Doina Ioanid să capteze emoții, imagini, fragmente de realitate din care se recuperează, ca într-un puzzle mnemonic, o lume plină de substanță și savoare. Amsterdam, Rotterdam, Delft, Passa Porta, Bruxelles, Paris, Arles, Anvers, București, Iași, Eforie, Jilava, toate locurile au rezonanțele lor specifice. Cum ar spune Pound, poezia conține un complex intelectual și emoțional, declanșat instantaneu. *Proemele* Doinei Ioanid, bogate în microistorii, au aceleași dar, de a cuprinde și de a declanșa într-o clipă, la finalul lecturii, astfel de momente compozite, captând stări subiectiv-obiective, gusturi, gesturi, viziuni, într-o imagine epurată finalmente ca poem sau tablou, sau fereastră către lume, sau – în cuvintele unui poet american, W.C. Williams: „...un cântec – din/ firimituri, viespi,/ o gențiană – ceva/ imediat, foarfeci/ deschise, ochii unei/ femei – trezindu-se/ centrifugi, centripeti” (*Poemul*).

„Și, da, am cules pietricele, fructe de măceșe, o bilă turcoaz lăsată în drumul meu de un iepuraș, am cules un jeton pentru bere de la un festival, nasturi de cămașă, cercei. Și continuu să culeg. Culeg surîsuri de pe stradă, culori din frunze, imagini, salutări, cuvinte, fărîme de povești ca

să mă țin pe picioare, ca să-mi țin zilele. Culeg mirosul de tarhon sărat și al altor mirodenii cu har, adulmec pacea pe-o mică terasă. Un café macchiato sau un café moccacino. Și iriși, iriși mă oglindesc deodată” (p. 39).

Dezideratul melopeic al *proemelor* Doinei Ioanid se condensează ludic și candid în ilustrative metapoeme, în care conștiința artistică nu se ascunde, ci, tenace, se pune în lumină într-o poetică și o estetică deloc banale. Labirintul bazarului este de fapt labirintul amintirilor, al reamintirii poetizate, transfigurate obiectiv să devină labirintul nostru, al tuturor.

„Pe vârful limbii se coc la foc încet cuvinte-căpețele. O bunăcioară de fetișoară soarbe un strop și mestecă o bucățioară, apoi plescăie din limbă pe vâlul palatin velin când întâlnește *lalalala* – un cântec de copilă, un crîmpei de cantilenă dulce ca felișoara de dovleac sau ca un grăuncior de mac, ce de-aproape dă în floare litere ce ard de nerăbdare de-a se arăta în chip de *sons-impressions*” (p. 50).

În locul unui motto, acest poem ar putea fi corolarul volumului: „Fereastra mea e de multe ori rama unei scene.

Pe piepturile păsărilor ce se rotesc, soarele pune o lumină aurie. Și ele zboară cu lumina asta pe piept. Un adevărat balet. Fereastra mea e rama unei scene, iar eu o spectatoare atentă” (p. 76).

Leția Doinei Ioanid este speculară și autospeculară, explorarea dincolo de fereastra reală sau imagină, dincolo de tabloul cotidian sau abstract, de imaginea vie sau livrescă a tradiției ne este tuturor necesară. Spectacolul poemelor sale, perfect (r)acordat ritmurilor poeziei europene actuale, dezvăluie aura unui adevărat dans intelectual și emoțional, neînstrăinat de crezul lui Pound.

*Doina Ioanid, *Bazarul culegătoarei*, Casa de pariuri literare, București, 2019.

Note

¹Ezra Pound, *Opere II, ABC-ul lecturii. Ghid despre Kulthură*, Humanitas, 2019, traducere de Radu Vancu, p. 72.